

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Modele publikacyjne w nauce o kulturze

Author: Agnieszka Gołda, Anna Małgorzata Kamińska, Łukasz Wyciślik

Citation style: Gołda Agnieszka, Kamińska Anna Małgorzata, Wyciślik Łukasz. (2021). Modele publikacyjne w nauce o kulturze. "Przegląd Kulturoznawczy" (2021), nr 1, s. 115-135.
DOI: 10.4467/20843860PK.21.007.13461

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Agnieszka Gołda <https://orcid.org/0000-0001-6571-5304>

Instytut Nauk o Kulturze
Wydział Humanistyczny
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: agnieszka.golda@us.edu.pl

Anna Małgorzata Kamińska <https://orcid.org/0000-0001-5411-5426>

Instytut Nauk o Kulturze
Wydział Humanistyczny
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: anna.kaminska@us.edu.pl

Łukasz Wycislik <https://orcid.org/0000-0002-6370-5994>

Katedra Informatyki Stosowanej
Wydział Automatyki, Elektroniki i Informatyki
Politechnika Śląska w Gliwicach
e-mail: Lukasz.Wycislik@polsl.pl

MODELE PUBLIKACYJNE W NAUCE O KULTURZE

Publication Models in the Science of Culture

Abstract: This article examines quantitatively the patterns of research phenomena being observed during last years in the field of cultural studies basing on the data acquired from Scopus – one of the biggest scientific bibliographic databases. The authors of the article were inspired to undertake such research from the recent amendment of Polish legislation called the Constitution for Science, which promotes inter-institutional and international research. Therefore, the results of the investigation were prepared for all countries publishing in Scopus indexed literature, but with particular emphasis on Polish participation.

The conducted research allowed to identify the dominant publication languages in the studied field, the quantitative publication share of individual countries, the average number of authors per one publication from a given country, but also made it possible to identify countries willing to cooperate with each other, which was visualized on the so-called cooperation maps.

In addition, Polish and global scientific productivity measured by the number of articles was embedded in the so-called Polish “ministerial list” of journals, which may give Polish scientists of the field of cultural studies hints on the choice of a journal dealing with relevant topics and being indexed in the Scopus database.

Keywords: publication models, development trends, Scopus data analysis, scientific communication, science of culture

Wprowadzenie – konteksty

W ostatnich dziesięcioleciach można zauważyć zjawiska, które bezpośrednio wpływają na stan oraz status nauki i badaczy. Nauka ma być coraz bardziej konkurencyjna (np. rankingi uczelni, listy najlepszych czasopism, wskaźniki bibliometryczne, konkursy grantowe, „przedsiębiorczość akademicka”), prowadzona zgodnie z zasadami nowoczesnego zarządzania, znanymi z organizacji komercyjnych, ma promować dobre praktyki oraz oddziaływać bezpośrednio na życie społeczeństw.

By sprostać tym wszystkim wyzwaniom, nauka potrzebowała wielu reform. Zmiany w sposobie jej uprawiania i oceny przełożyły się na przyjęte w poszczególnych dziedzinach i dyscyplinach modele publikacyjne i współpracy badawczej, co było trudne do przeprowadzenia w krajach, w których przed kilkudziesięciu laty, lub później, doszło do przeobrażeń o charakterze społeczno-politycznym. Wcześniej w państwach tych podejmowano działania projektowe i naukowe jedynie w wąskiej grupie badaczy, zazwyczaj wywodzących się z terytoriów o podobnej historii czy przynależących do konkretnego systemu gospodarczego lub ideologicznego. W tej chwili jednak ewoluujące formy tworzenia nauki są wynikiem procesów globalizacyjnych (upowszechnianie wyników badań naukowych, otwarty dostęp do źródeł, licencje Creative Commons, język angielski), technologicznych (internet pozwalający na wdrażanie narzędzi umożliwiających śledzenie na bieżąco osiągnięć nauki) oraz mobilności społecznej¹.

Uczni musieli zatem dostosować sposoby pracy do stawianych przed nimi wyzwań, pamiętając, że „Liczba i jakość publikacji stały się w obecnych czasach wyznacznikiem statusu naukowca”², zwłaszcza gdy wprowadza on swoje badania do obiegu międzynarodowego³. Wydawnictwa „umiędzynarodowione” stały się nie tylko istotnym elementem dorobku każdego z badaczy, ale też m.in. przekładają się na środki finansowe przyznawane przez ośrodki rządowe lub inne organy⁴.

¹ P. Żukiewicz, R. Fellner, *Polska politologia w obliczu wyzwań nauki cyfrowej*, Instytut Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2015, s. 16–17; A. Radomski, *Humanistyka w świecie Informacjonalizmu*, E-naukowiec, Lublin 2014, <http://e-naukowiec.eu/wp-content/uploads/2014/06/A.Radomski.pdf> (dostęp: 19.05.2020).

² T. Liśkiewicz, G. Liśkiewicz, *Wprowadzenie do efektywnego publikowania naukowego. Jak przygotować, wysłać i promować artykuł naukowy*, Amber Editing, Łódź 2014, s. 3, <http://www.imp.lodz.pl/upload/biblioteka/2014/wprowadzenie.pdf> (dostęp: 5.05.2020).

³ H. Ostrowicka, J. Spychalska-Stasiak, *Uodpowiedzialnianie akademii – formacje wiedzy i władza parametryzacji w dyskursie akademickim*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2017, nr 1(49), s. 112, <https://doi.org/10.14746/nisw.2017.1.6> (dostęp: 13.05.2020).

⁴ Por. J. Matuszewski, *Kudryczycja, czyli poniewieranie nauki przez biurokrację*, „Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego” 2015, t. 18, s. 211–231.

Część środowiska naukowego w Polsce, szczególnie przedstawiciele nauk humanistycznych i społecznych oraz dziedzin artystycznych⁵, z dużymi oporami, argumentowanymi w różnorodny sposób, przyjmowała kolejne przeobrażenia systemu nauki. Związane to było z negatywnie postrzeganą polityką punktową i publikacyjną. Opisywano szereg niedociągnięć oraz zjawisk zniekształcających sens reform, jak choćby „punktozę”, „impaktozę”, „grantozę”⁶ czy komercjalizację nauki przy jednoczesnym zarzuceniu działań na rzecz dobra publicznego⁷. Jak wskazała Izabella Bukraba-Rylska:

(...) polskiej nauce (...) zafundowano system wprawdzie „niesłychanie wygodny dla biurokracji”, ale z punktu widzenia badaczy skomplikowany i niefunkcjonalny (...), w dodatku generujący kolejne patologie środowiska. Wskaźniki cytowań i indeksy, punktacje i parametryzacje, listy filadelfijskie i cały związek z tym proceder „bibliometrii ilościowej” (...) wypaczają zasadniczy sens uprawiania poszczególnych dyscyplin, zwłaszcza humanistycznych, i w dodatku przyczyniają się do wasalizacji polskiej nauki (...) wobec uznanej – zgodnie z regułami myślenia postkolonialnego i właściwego głębokim peryferiom – za wzorcową, najwyżej rozwiniętą i uniwersalną nauki zachodniej⁸.

W literaturze można się spotkać także i z następującymi opiniami:

Z punktu widzenia wielu (większości?) humanistów komercjalizacja czy poprawa pozycji międzynarodowej mogą być traktowane jako niepożądane lub nieosiągalne, zwłaszcza jeśli humanistykę określi się jako dziedzinę, której wytwory skierowane są do rodzimego odbiorcy i zorientowane na sferę niematerialną (nie tylko w sensie ontologicznym, ale także finansowym). Nic więc dziwnego, że najbardziej zagorzałymi krytykami reform stali się przedstawiciele tej grupy dyscyplin, wspierani siłami dziedziny artystycznej⁹.

⁵ M. Morozewicz, D. Świdzińska, J. Sacharczuk, *Artyści na uniwersytecie. Sytuacja zawodowa twórców zatrudnionych na wydziałach nieartystycznych (na przykładzie pracowników Uniwersytetu w Białymostku)*. Marzanna Morozewicz i Dorota Świdzińska w rozmowie z Joanną Sacharczuk, „Parezja” 2017, nr 2(8), s. 67–83, <https://doi.org/10.15290/parezja.2017.08.06> (dostęp: 13.05.2020).

⁶ I. Sadowski, B.W. Mach, *Parametryzacja i kategoryzacja jednostek naukowych w roku 2013 jako praktyka ewaluacyjna i proces instytucjonalny – przypadek nauk humanistycznych i społecznych*, „Nauka” 2014, nr 2, s. 67; S. Jaskulska, K. Motyl, *Chodź ucieknijmy..., czyli rzecz o akademickim nieposłuszeństwie*, „Parezja” 2015, nr 1(3), s. 146, <https://doi.org/10.15290/parezja.2015.03.13> (dostęp: 12.05.2020); M. Kowalska, *Obecne nieobecne. Kondycja polskich czasopism naukowych z zakresu nauk humanistycznych i społecznych*, „Toruńskie Studia Bibliologiczne” 2016, nr 2(17), s. 252, <https://dx.doi.org/10.12775/TSB.2016.029> (dostęp: 12.05.2020); S. Bielawska, *W pogoni za punktami, czyli na co powinni zwrócić uwagę młodzi naukowcy*, „Rozprawy Społeczne” 2018, t. 12, nr 4, s. 30, 33–34, <https://doi.org/10.29316/rs.2018.34> (dostęp: 19.05.2020); E. Bielska, *Nauki społeczne w perspektywie nowoczesnej biurokracji i ponowoczesnej refleksyjności – wybrane konteksty parametryzacji nauki*, „Rocznik Lubuski” 2018, t. 44, nr 2, s. 75–76. Por. analizę dyskusji akademików na temat ewaluacji i kategoryzacji jednostek naukowych z lat 2011–2014 na łamach „Forum Akademickiego” i „Nauki”: H. Ostrowicka, J. Spychalska-Stasiak, *Uodpowiedzialnianie akademii...*, op. cit., s. 105–131.

⁷ I. Bukraba-Rylska, *Humanistyka: jej prawa i powinności*, „Artes Humanæ” 2016, t. 1, s. 16, <https://doi.org/10.17951/artes.2016.1.15> (dostęp: 20.05.2020).

⁸ Ibidem, s. 17.

⁹ I. Sadowski, B.W. Mach, *Parametryzacja i kategoryzacja...*, op. cit., s. 72–73.

Niepokój środowiska polskich humanistów budziły podobne dla wszystkich grup nauk kryteria oceny parametrycznej¹⁰, w tym kryterium efektów finansowych, a przede wszystkim kryterium bibliometryczne. Uznali, że właściwym sposobem oceny dorobku byłoby zaopiniowanie wartości merytorycznej¹¹, a nie formalnej strony publikacji, polegającej na ogłoszeniu wyników badań w postaci konkretnego jej typu, zamieszczonej dodatkowo w odpowiednim miejscu. Ponieważ w przypadku artykułów czasopiśmienniczych brano pod uwagę liczbę punktów przypisanych do periodyku, przyznanych na podstawie oszacowania jego wpływu, powodowało to niejednokrotnie, że monografie były oceniane niżej, a znacznie spadała ranga autorstwa rozdziałów oraz redakcji. Te ostatnie sposoby komunikacji naukowej odgrywały od lat znaczącą rolę w humanistyce. Podczas ewaluacji dorobku publikacyjnego z okresu 2009–2012 68% zgłoszonych do oceny monografii pochodziło z jednostek reprezentujących nauki humanistyczne i społeczne, a 87% z nich zostało napisanych w języku polskim¹². Przedstawiciele nauk humanistycznych ogłosili w tym czasie 75,18% tekstów w czasopismach o zasięgu krajowym¹³. Oznacza to, że naukowcy rozpowszechniali przede wszystkim standardowe dla reprezentowanych dyscyplin formy tekstów, zazwyczaj w języku polskim i w czasopismach o zasięgu lokalnym.

Bez względu na toczone od lat spory na temat przewagi „sarmatyzmu” czy „kosmopolityzmu” w polskiej nauce – reformy nauki i szkolnictwa wyższego orientują grupę zatrudnionych na uczelniach i w innych jednostkach naukowych na silnie podkreślaną przez mocodawców pracę badawczą, włączanie się do międzynarodowych sieci badawczych oraz publikowanie wyników analiz w obiegu światowym¹⁴. To skłoniło autorów niniejszego artykułu do bliższego przyjrzenia się publikacjom tworzonej przez naukowców podejmujących w swoich pracach problematykę związaną z kulturą w szerszym kontekście, a więc niezależnie od miejsca ich ogłoszenia. Celem przeprowadzonej analizy było uzyskanie odpowiedzi na pytania: Czy teksty wydane na świecie, w których dominują zagadnienia kultury, mają postać monografii, rozdziałów w książkach, artykułów w czasopismach? W jakich językach powstają publikacje? Czy autorzy podejmujący zagadnienia kultury nawiązują współpracę publikacyjną? Jaka tematyka przewodzi w analizowanych tekstach? – co dało

¹⁰ Por. np. E. Kulczycki, A. Drabek, E.A. Rozkosz, *Publikacje a zgłoszenia ewaluacyjne, czyli zniekształcony obraz nauki w Polsce*, „Nauka” 2015, nr 3, s. 35–58.

¹¹ I. Sadowski, B.W. Mach, *Parametryzacja i kategoryzacja...*, op. cit., s. 73.

¹² E. Kulczycki, A. Drabek, E.A. Rozkosz, *Publikacje a zgłoszenia...*, op. cit., s. 43.

¹³ E. Kulczycki, E. Rozkosz, A. Drabek, *Publikacje polskich badaczy w czasopismach z list ERIH w kontekście ewaluacji jednostek naukowych*, „Kultura i Edukacja” 2015, nr 1(107), s. 151, <https://doi.org/10.15804/kie.2015.01.08> (dostęp: 20.05.2020).

¹⁴ Por. np. M. Kwiek, *Uniwersytet w dobie przemian. Instytucje i kadra akademicka w warunkach rosnącej konkurencji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2015, s. 21–22; idem, *Umiejdzynarodowienie badań naukowych – polska kadra akademicka z perspektywy europejskiej*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2015, nr 1(45), s. 40, <https://doi.org/10.14746/nsw.2015.1.2> (dostęp: 5.05.2020).

sposobność opisanie tytułowych modeli publikacyjnych¹⁵. Dodatkowo analizy przeprowadzono na przykładzie danych dobranych według cezury czasowej graniczącej z wprowadzeniem w Polsce kolejnego dużego pakietu zmian legislacyjnych, zwanego Konstytucją Dla Nauki 2.0, co pozwoli w dłuższej perspektywie zaobserwować rodzime trendy zmian modeli publikacyjnych wywołane nowym ustawodawstwem. Zatem, na podstawie próby danych bibliograficznych za 2019 rok, pobranych z bazy *Scopus* (ponad 17 tysięcy rekordów), starano się wskazać ogólnosiwiatowe tendencje publikacyjne, które mogą się stać inspiracją dla badaczy krajowych.

Dotychczasowe modele publikacyjne w polskiej humanistyce

W polskiej nauce widoczny był od lat swoistego rodzaju rozdźwięk dotyczący podejścia do badań i modeli publikacyjnych między przedstawicielami „miękkich” a „twardych” dziedzin akademickich¹⁶. Humanisci podkreślali różnice we wspomnianych modelach w stosunku do pracowników naukowych uprawiających badania z zakresu nauk inżynieryjno-technicznych, medycznych czy ścisłych i przyrodniczych¹⁷.

Humanisci zdali sobie sprawę z konieczności podjęcia badań, które należałoby komunikować poza środowiskiem lokalnym¹⁸. Nie obywa się to jednak bez przeszkód¹⁹. Z analizy bibliometrycznej, obejmującej lata 1996–2010, wykonanej przez Marka Kwieka na podstawie bazy danych *SCImago Journal & Country Rank*, zawierającej dane z bazy *Scopus*, wynikało, że „najmocniejszymi dziedzinami akademickimi” w Polsce na forum międzynarodowym były fizyka i astronomia, matematyka oraz chemia. „Słabymi dziedzinami” okazały się w tym badaniu humanistyka, nauki społeczne, ekonometria i finanse (nazwy dyscyplin wyróżnione na podstawie bazy danych)²⁰. Polskie dziedziny „miękkie” wypadały słabiej nie tylko w ogólnosiwiatowej konkurencji, ale i na tle krajów ościennych lub bliskich pod względem chociażby historii, jak Słowacja, Czechy i Węgry. Biorąc pod uwagę różnice w liczbie badaczy w poszczególnych krajach (w Polsce było ich więcej niż w pozostałych

¹⁵ To, co w artykule nazwano „modelem”, Emanuel Kulczycki nazywa „wzorem”. E. Kulczycki, *Polscy naukowcy z nauk społecznych i humanistycznych. Raport o produktywności* [w:] idem, *Warsztat badacza*, 11.03.2019, http://ekulczycki.pl/warsztat_badacza/polscy-naukowcy-z-nauk-spoecznych-i-humanistycznych-raport-o-produktywnosci/ (dostęp: 5.05.2020).

¹⁶ M. Kwiek, *Uniwersytet w dobie...*, op. cit., s. 182, 184, 187.

¹⁷ M. Kowalska, *Obecne nieobecne...*, op. cit., s. 252; T. Kozłowski, *Wizerunek wybranych czasopism z zakresu nauk humanistycznych i społecznych na podstawie analizy przekazu medialnego* [w:] P. Siuda (red.), *(Nie)obecna nauka. Strategie promocyjne polskich czasopism naukowych z zakresu nauk humanistycznych i społecznych*, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Filozofii UAM, Poznań 2016, s. 136.

¹⁸ M. Kwiek, *Uniwersytet w dobie...*, op. cit., s. 37.

¹⁹ S. Jaskulska, K. Motyl, *Chodź ucieknijmy...*, op. cit., s. 148.

²⁰ M. Kwiek, *Uniwersytet w dobie...*, op. cit., s. 188.

trzech w sumie), polska wytwórczość publikacyjna w zakresie humanistyki stanowiła zaledwie 32% wszystkich materiałów wyprodukowanych w czterech badanych państwach²¹.

Nie ulega wątpliwości, że poza samym publikowaniem ważne jest to, w jakiej formie i gdzie się ogłasza²². Na potrzeby każdej z dyscyplin przygotowano wykaz najlepszych wydawnictw, na których łamy trudno się jednak dostać, za to poziom odbioru i szanse zaistnienia w ogólnosiwiatowym obiegu naukowym są znaczne. Tak więc „Hierarchia w nauce opiera się w dużej mierze na funkcjonującej globalnie hierarchii czasopism naukowych”²³. Mimo to w latach 2013–2016 badacze wywodzący się z nauk humanistycznych i społecznych – jeśli wydawali artykuły czasopiśmiennicze – to w ponad 90% przypadków nie były one indeksowane w *Web of Science Core Collection*²⁴.

Oczywiste jest, że aby ogłosić teksty w najbardziej prestiżowych czasopismach o zasięgu międzynarodowym, należy to uczynić w jednym z języków dawniej określanych mianem kongresowych, a najlepiej w języku angielskim. Przykładowo w 2013 roku w bazie *Scopus* w obszarze *Arts & Humanities* zarejestrowano 77% artykułów w języku angielskim²⁵. Jeśli idzie o polskich przedstawicieli nauk humanistycznych i społecznych, to w latach 2013–2016 ponad połowa opublikowała artykuły w co najmniej dwóch językach (polskim i zazwyczaj angielskim)²⁶. Mimo to, jak wskazuje wynik z badań przeprowadzonych przez Emanuela Kulczyckiego za lata 2013–2016, nadal nauki humanistyczne, w stosunku choćby do ścisłych, nie były reprezentowane na łamach prestiżowych czasopism o zasięgu międzynarodowym²⁷.

Dalszą kwerendą – jak zasygnalizowano na wstępie – objęto co prawda publikacje z zakresu kultury, ale dla porównania można przywołać analizy dotyczące badaczy zajmujących się tymi zagadnieniami. Najczęściej tworzyli oni rozdziały w pracach zbiorowych. Stanowiły 54,36% (3018) ich dorobku z czterech lat. Przeważały

²¹ Ibidem, s. 191.

²² E. Kulczycki, *Międzynarodowa widoczność prac polskich naukowców – wszystkie dyscypliny* [w:] idem, *Warsztat badacza*, 15.03.2019, http://ekulczycki.pl/warsztat_badacza/międzynarodowa-widoczność-prac-polskich-naukowców-wszystkie-dyscypliny/ (dostęp: 5.05.2020).

²³ M. Kwiek, *Uniwersytet w dobie...*, op. cit., s. 42.

²⁴ E. Kulczycki, *Polscy naukowcy...*, op. cit.

²⁵ E. Kulczycki, E. Rozkosz, A. Drabek, *Publikacje polskich badaczy...*, op. cit., s. 152.

²⁶ E. Kulczycki, *Polscy naukowcy...*, op. cit. Podczas poprzedniej ewaluacji przedstawiciele nauk humanistycznych i społecznych mieli zaledwie 3% udziału w artykułach z czasopism ogłoszonych w bardziej prestiżowej części A ministerialnego wykazu periodyków w stosunku do wszystkich artykułów naukowych (dla porównania w grupie nauk ścisłych i inżynierskich było to 38%). E. Kulczycki, A. Drabek, E.A. Rozkosz, *Publikacje a zgłoszenia...*, op. cit., s. 43.

²⁷ Analizy przeprowadzone na podstawie danych o publikacjach z *Polskiej Bibliografii Naukowej* po uwzględnieniu informacji o reprezentowanej przez badacza dyscyplinie naukowej i po skonfrontowaniu uzyskanych rezultatów z danymi z bazy *Web of Science* (indeksy czasopism, tj. *Science Citation Index Expanded*, *Social Sciences Citation Index*, *Arts & Humanities Citation Index* i *Emerging Sources Citation Index*). E. Kulczycki, *Międzynarodowa widoczność prac...*, op. cit.

te w języku polskim – 2454, a w angielskim było ich 336²⁸. Na drugim miejscu wśród kanałów komunikacji naukowej znalazły się artykuły czasopiśmiennicze – 36,44% (2023), ponownie przede wszystkim w języku polskim (1602), rzadziej w angielskim (332)²⁹. W tym samym okresie wydano 284 monografie, co stanowiło 5,11% publikacji (242 w języku polskim, a 27 w angielskim)³⁰. Jeśli idzie o prace redagowane, to stanowiły 4,09% (227, z tego 198 w języku polskim)³¹. Tak więc środowisko polskich badaczy kultury ogłaszało przede wszystkim rozdziały w książkach, ale udział w artykułach czasopiśmienniczych również był znaczący. Dodatkowo trzeba podkreślić olbrzymią przewagę publikacji w języku rodzimym. Dla rozdziałów było to 81,31%, niewiele mniej dla artykułów czasopiśmienniczych – 79,19%, dla monografii już 85,21%, a dla redakcji aż 87,22%.

Ogólnowiatowe modele publikacji z zakresu kultury w 2019 roku. Wyniki badań

Dane badawcze o produktywności naukowej pozyskano w całości z bibliograficznej bazy danych *Scopus*. Jest to naukowa baza prowadzona przez wydawnictwo Elsevier, zawierająca informacje o opublikowanych pracach naukowych, takich jak artykuły w czasopismach naukowych, książki, materiały konferencyjne oraz patenty. W Polsce od 2012 roku jest ona dostępna bezpłatnie dla instytucji naukowych w ramach licencji krajowej udzielonej Ministerstwu Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Razem z bazą *Web Of Science* stanowią one dwa największe tego typu przedsięwzięcia komercyjne, rywalizujące ze sobą zasięgiem, zakresem, jakością oraz sposobami udostępniania danych o publikacjach naukowych. Nic więc dziwnego, że właśnie te dwa źródła są wybierane przez badaczy najczęściej – nie tylko jako katalog umożliwiający eksplorowanie zasobów naukowych dla wyszukiwania prac o konkretnej tematyce, ale również do prowadzenia szerszych analiz naukometrycznych.

Aby przeprowadzić badania w zakresie zgodnym z przyjętymi założeniami, niewystarczające było posiłkowanie się gotowymi platformami analitycznymi

²⁸ Na pozostałych miejscach znalazły się języki: niemiecki – 92 rozdziały, rosyjski – 49, francuski – 32, hiszpański – 19, włoski – 15, ukraiński – 8, bułgarski i serbski – po 3, albański, czeski, estoński, hebrajski, niderlandzki, portugalski i słowacki – po 1. Idem, *Wzory publikacyjne polskich naukowców w latach 2013–2016. Nauki humanistyczne i nauki społeczne*, 01.2019, s. 130, https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/24460/1/Wzory_publicacyjne_polskich_naukowcow_w_latach_2013-2016.pdf (dostęp: 12.05.2020).

²⁹ Ponadto: 25 w niemieckim, 22 w rosyjskim, 12 w hiszpańskim, 8 we francuskim, 7 w portugalskim, po 5 w bułgarskim i włoskim, a po 1 w czeskim, hebrajskim, macedońskim, słowackim i ukraińskim. Ibidem, s. 129.

³⁰ Po 3 wyszły po niemiecku i rosyjsku, po 2 po hiszpańsku, ukraińsku i włosku, a po 1 po bułgarsku, francusku, hebrajsku. Ibidem.

³¹ Dodatkowo – 19 ukazało się po angielsku, 5 po niemiecku, a po 1 po albańsku, francusku, hiszpańsku, serbsku i włosku. Ibidem, s. 129–130.

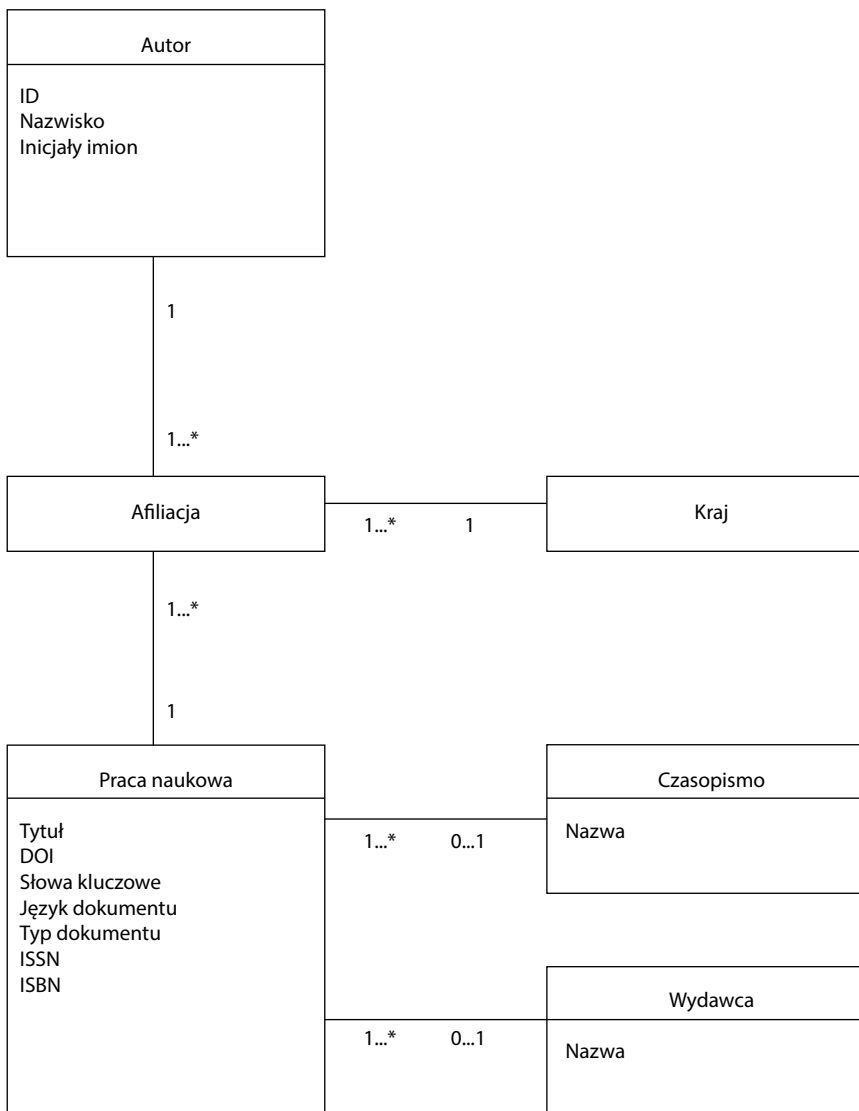
wykorzystywanymi w naukometrii (jak np. *InCites*, *SciVal* czy *Dimensions*), gdyż oferują one jedynie podstawowe mechanizmy selekcji i agregacji danych. Dlatego też, by pozyskać dane szczegółowe o pracach naukowych, wykorzystano możliwość skonstruowania własnego zapytania w języku zdefiniowanym przez twórców platformy *Scopus*. Miało ono następującą postać:

SUBJAREA (arts) AND (TITLE-ABS-KEY (cultur*))
AND (LIMIT-TO (PUBYEAR , 2019))

Pozwoliło to na wyekstrahowanie z bazy ponad 17 tysięcy opisów bibliograficznych dotyczących kultury, a zawierających rdzeń angielskiego słowa kultura w tytule, streszczeniu lub słowach kluczowych, wśród prac z zakresu humanistyki i sztuki, opublikowanych w 2019 roku. Podejście takie umożliwiło zbudowanie zbioru tekstów dotyczących szeroko rozumianych zagadnień kultury, poruszanych w ramach nauk humanistycznych, co zdaniem autorów pozwala dość mocno zbliżyć się do obszaru nauk o kulturze i religii polskiej klasyfikacji dziedzin i dyscyplin naukowych obowiązującej od 2018 roku. Zakres informacyjny analizowanych danych przedstawiono na uproszczonym diagramie klas zgodnie z rysunkiem 1.

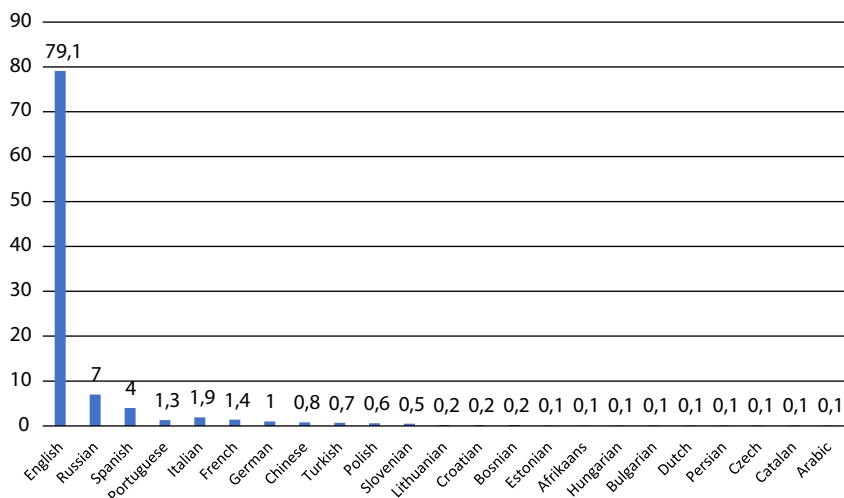
Diagram należy „czytać” następująco: praca naukowa opisana jest za pomocą tytułu, identyfikatora DOI, słów kluczowych oraz identyfikatora ISBN lub identyfikatora czasopisma ISSN (w zależności od typu dokumentu). Jeśli jest artykułem z periodyku, to przyporządkowuje się jej numer ISSN, a nazwa wydawcy jest tego wynikiem. Jeśli publikacja jest natomiast wydawnictwem zwartym, to wydawca określany jest bezpośrednio. Każda praca naukowa ma z kolei co najmniej jednego autora, a każdy z autorów posiada przypisaną mu afiliację, wskazującą na powiązanie z konkretnym krajem. Taka struktura zebranych danych pozwoliła na przygotowanie analizy opisanej w dalszej części artykułu.

Mianowicie na podstawie zgromadzonych danych określono, że odsetek publikacji w językach dawniej uznawanych za kongresowe (rosyjski, hiszpański, włoski, niemiecki, angielski, francuski) wynosi 94,3%. Szczegółowy rozkład języków występujących najczęściej w badanym korpusie przedstawiono na wykresie 1. Warto zwrócić uwagę, że najpowszechniej używanym jest język angielski (ponad 79%) oraz że język portugalski, niezaliczany w przeszłości do grupy języków kongresowych, dorównuje lub wyprzedza (1,3%) swoją obecnością takie języki jak francuski (1,4%) czy niemiecki (1%). W tym miejscu należy wyjaśnić, że za język tekstu uznano tylko ten, w którym napisano cały dokument, mimo istnienia dodatkowych opisów w innych językach.

Rysunek 1. Diagram klas

Źródło: opracowanie własne.

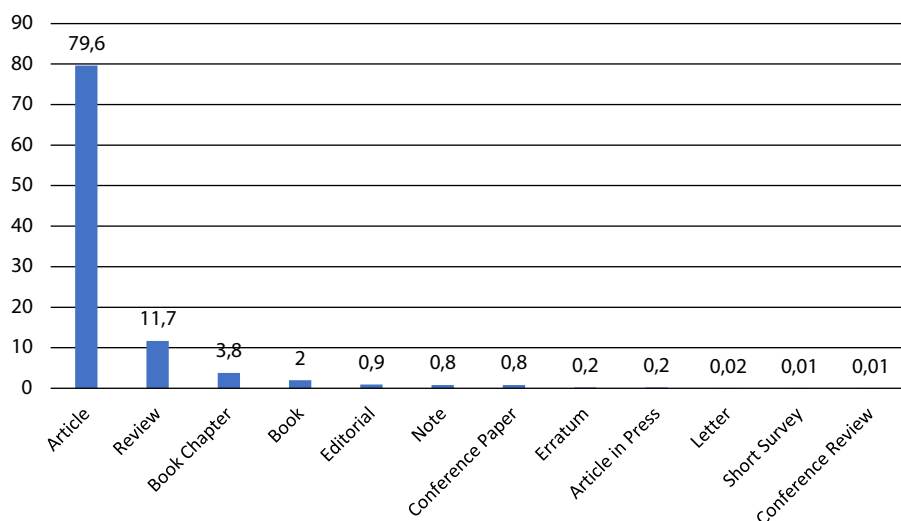

Wykres 1. Procentowy udział języków publikacji

Źródło: opracowanie własne.

Publikacje w języku polskim plasują się na dziesiątej pozycji tego rankingu z udziałem 0,6%, po tekstach ogłoszonych w tzw. językach kongresowych i wspomnianym portugalskim, ale także po chińskim i tureckim. Wyprzedziły licznie nieznacznie teksty napisane w innych językach słowiańskich, jak słoweński, a w większym stopniu – chorwacki, bośniacki, bułgarski i czeski. Ta statystyka wskazuje zatem, że w języku kraju wielokrotnie mniejszego niż Polska, w liczącej nieco ponad 2,1 miliona mieszkańców Słowenii, ogłoszono niemal tyle samo wydawnictw odnotowanych w *Scopusie* co w języku polskim.

Najczęściej występującą formą publikacyjną okazały się artykuły w periodykach. Było to prawie 80% wszystkich źródeł, które razem z artykułami recenzyjnymi stanowią ponad 91% zarejestrowanych form. Wynik ten wskazuje znaczącą różnicę w porównaniu z polskimi modelami publikacyjnymi humanistów (w tym związanych w przeszłości z dyscypliną kulturoznawstwo), którzy zazwyczaj komunikowali się przez rozdziały w pracach zbiorowych. Ten rezultat może być jednak efektem przyjętej przez twórców bazy polityki doboru materiałów do *Scopusu*. Wspomniane rozdziały w monografiach stanowią w bazie jedynie 3,8%, a monografie – wciąż uznawane w Polsce za wartościową w humanistyce formę komunikacji – 2%. Szczegółowy udział procentowy dla każdego z typów publikacji odnotowanych w analizowanej bazie przedstawiono na wykresie 2.

Wykres 2. Procentowy udział typów dokumentów

Źródło: opracowanie własne.

Jeśli idzie o tytuły czasopism, w których ogłoszono artykuły dotyczące zagadnień kultury, to listę rangową zaprezentowano w tabeli 1. Obejmuje ona wykaz jedynie tych wydawnictw, w których ukazała się największa odnotowana w bazie *Scopus* liczba materiałów. Należy zwrócić uwagę, że jedynie w 4 z 17 tego typu periodyków, a mianowicie w „Archaeological and Anthropological Sciences” (100 punktów w świetle polskiej listy ministerialnej), „Journal of Archaeological Science: Reports” (100 punktów), „Journal of Cultural Heritage” (100 punktów) oraz „Kratkiye so-obshcheniya Instituta arkhologii” (brak punktacji), zaznaczył się udział polskich autorów³².

W 2019 roku teksty poświęcone kulturze odnotowano zarówno na łamach czasopism o randze krajowej, jak i międzynarodowej, co uwidoczniło w tabeli 2. Powyżej 10 artykułów polskiego autorstwa znalazło się w 40-punktowym „Second Language Learning and Teaching” wydawnictwa Springer, niepunktowanych krakowskich „Wiadomościach Konserwatorskich” oraz w 20-punktowym „Muzealnictwie”, ogłaszanym przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów w Warszawie. Wśród 20 wydawnictw ciągłych najczęściej typowanych przez polskich autorów do publikacji przeważały te, którym przydzielono 20 i 40 punktów (po 7 tytułów).

³² W artykule posłużono się punktacją czasopism obowiązującą przed wprowadzeniem w życie Komunikatu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 9 lutego 2021 r. wraz z Załącznikiem do komunikatu – wykaz czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych.

Tabela 1. Ranking tytułów czasopism ze względu na liczbę artykułów

Tytuł czasopisma	Liczba tekstów	Liczba tekstów polskich autorów	Liczba punktów
Humanities and Social Sciences Reviews	132	0	–
Religions	129	0	100
Opcion	109	0	40
International Journal of Innovation, Creativity and Change	106	0	40
Voprosy filosofii	91	0	20
Journal of Archaeological Science: Reports	89	5	100
Archaeological and Anthropological Sciences	75	7	100
Journal of Cultural Heritage	75	2	100
Journal of Business Ethics	62	0	140
Social Science and Medicine	62	0	140
Astra Salvensis	59	0	20
Journal of Silk	58	0	20
Journal of Ethnic and Migration Studies	56	0	140
SAGE Open	55	0	40
Stratum Plus	53	0	70
Istoriya	52	0	20
Kratkiye soobshcheniya Instituta archeologii	51	2	–

Źródło: opracowanie własne.

Jeśli idzie o różnice wzorców współpracy między przedstawicielami poszczególnych dziedzin naukowych, to na podstawie wyników badań przeprowadzonych w Australii, Wielkiej Brytanii i Nowej Zelandii można stwierdzić, że 1/3 badaczy z zakresu nauk humanistycznych prowadzi indywidualne badania, podczas gdy w naukach ścisłych była to zaledwie 1/14 uczonych³³. Trzeba jednak zauważyć, że w latach 1900–2011 nastąpił znaczący wzrost udziału artykułów współautorских w naukach humanistycznych – z 3 do 62%³⁴. Dlatego też na kolejnym etapie badania wyliczono dane na temat publikacji i autorów w podziale na poszczególne kraje. W przypadku wieloautorских artykułów międzynarodowych przypisano je

³³ M. Kwiek, *Umiejętności międzynarodowe badań naukowych...*, op. cit., s. 52–53. Por. też E. Kulczycki, *Ocena humanistyki w świetle wyzwań Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki*, „Zagadnienia Naukoznawstwa” 2016, nr 1(207), s. 155; J. Tokarczyk, *Współautorstwo publikacji w wybranych polskich czasopismach z zakresu informatologii. Kontynuacja badań za lata 2010–2015*, „Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media” 2017, nr 3(26), s. 82, 90. W ostatnim z tekstów wskazano, że w latach 2010–2015 11,9% artykułów z dwóch przebadanych polskich czasopism informatologicznych pisano we współpracy. Na łamach periodyków dominowała współpraca instytucjonalna lub międzyinstytucjonalna, a międzynarodowa dotyczyła zaledwie 5–6% przypadków.

³⁴ D. Celińska-Janowicz, K. Wojnar, A. Olechnicka, A. Płoszaj, *Znaczenie bliskości w nawiązywaniu współpracy naukowej przez polskich naukowców*, „Zagadnienia Naukoznawstwa” 2017, nr 3(213), s. 286.

jednostkowo do każdego z krajów mających wkład w ich powstanie (ang. *full-counting*). Wyniki przedstawiono na wykresie 3, w którym słupki reprezentujące poszczególne państwa pokazują wartości bezwzględne i uszeregowane według malejącej liczby artykułów.

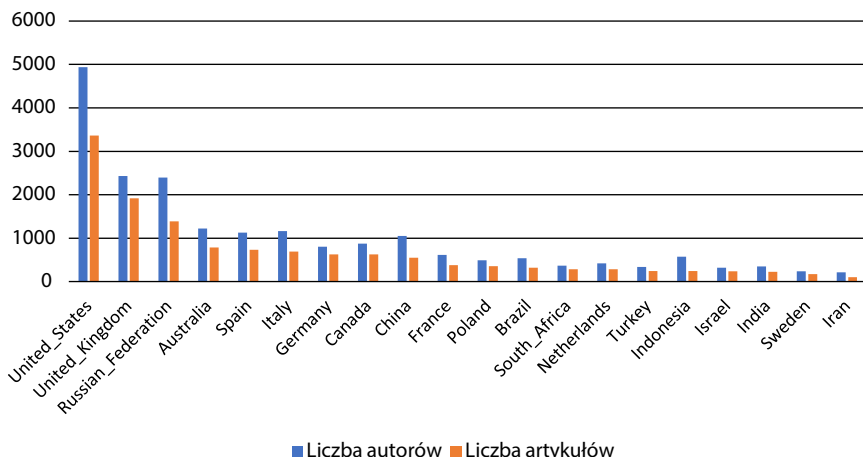
Tabela 2. Ranking tytułów czasopism ze względu na liczbę artykułów autorów polskich

Tytuł czasopisma	Liczba tekstów	Liczba tekstów polskich autorów	Liczba punktów
Second Language Learning and Teaching	25	14	40
Wiadomości Konserwatorskie	17	14	–
Muzealnictwo	13	13	20
Ido Movement for Culture	12	10	40
Przekładaniec	11	9	40
Poradnik Językowy	9	9	20
Czas Kultury	9	8	20
Archaeological and Anthropological Sciences	75	7	100
Anglica	8	7	20
Praxema	23	6	20
Journal of Archaeological Science: Reports	89	5	100
Prähistorische Zeitschrift	9	5	140
Acta Ethnographica Hungarica	8	5	20
Slavia Meridionalis	6	5	40
Slavia Orientalis	5	5	40
Przegląd Archeologiczny	5	5	70
Fontes Artis Musicae	5	4	40
Verbum Vitae	4	4	20
Język Polski	4	4	70
Res Rhetorica	4	4	40

Źródło: opracowanie własne.

Z wykresu wynika, że ranking otwierają kraje, takie jak Stany Zjednoczone, Wielka Brytania i Rosja. Polska, z liczbą 489 autorów oraz 357 artykułów, znalazła się wśród zdecydowanie większych producentów publikacji. Warto zwrócić uwagę na proporcje między liczbą autorów a liczbą publikacji w poszczególnych krajach, które w niektórych przypadkach zdają się odstawać od wartości przeciętnych (średnia to 1,69 autora przypadającego na publikację). Dzieje się tak np. w przypadku Rosji (1,72), Chin (1,91), Iranu (2,11) czy Indonezji (2,36). Dla Polski wartość ta jest znacznie niższa od średniej i wynosi 1,37. Jest to wynik promowanego przez lata izolacjonizmu w prowadzeniu badań, zwłaszcza tych z zakresu nauk humanistycznych i społecznych. W świetle nowych przepisów można się spodziewać bardziej rozwiniętych form współpracy publikacyjnej, także tej interdyscyplinarnej, międzyuczelnianej i międzynarodowej. Przykładowo w latach 2013–2016 jeden tekst wyszedł

spod pióra 1,31 przedstawiciela kulturoznawstwa³⁵, co stanowi wartość zbliżoną do wyliczonej w ramach prezentowanych badań.

Wykres 3. Liczba autorów i artykułów z podziałem na kraje

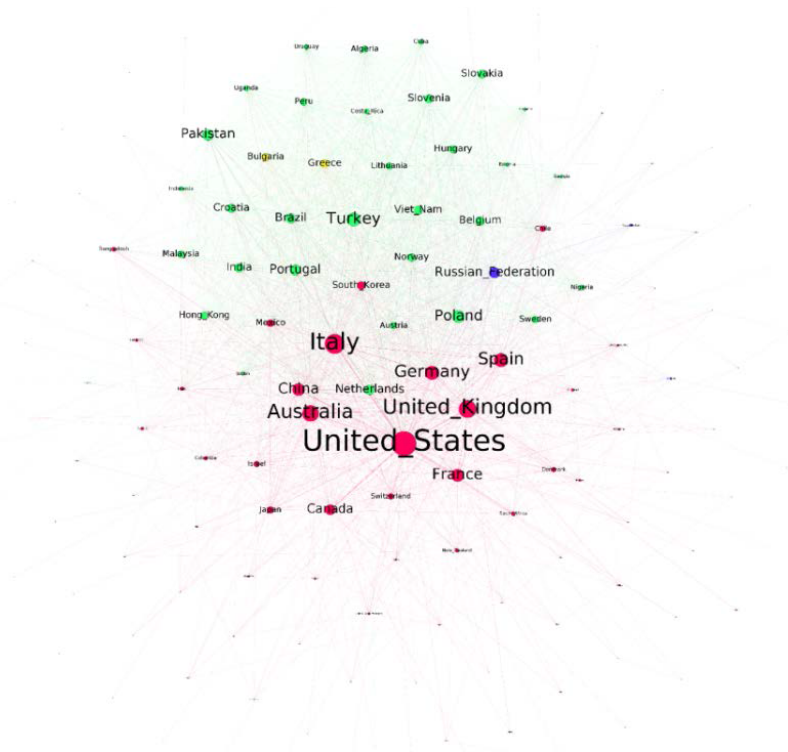
Źródło: opracowanie własne.

W kolejnej części badania (wykres 4) ukazano sieć międzynarodowej współpracy publikacyjnej wśród autorów podejmujących zagadnienia związane z kulturą. Skonstruowano zatem graf współpracy. Wierzchołki grafu to poszczególne kraje, natomiast krawędzie łączące wierzchołki to świadectwa współpracy między danymi krajami. Krawędziom można przyporządkować liczbę odpowiadającą wspólnym publikacjom. Jest to więc graf ważony, ale nieskierowany (gdyż współpraca jest relacją symetryczną).

Wielkość wierzchołków jest definiowana jako suma wartości wszystkich związanych z nim krawędzi (czyli użyto metryki ważonego stopnia). Zatem im większy wierzchołek, tym większa skłonność danego kraju do współpracy zagranicznej. Dodatkowo zastosowano algorytm rozmieszczania wierzchołków działający w ten sposób, że „umieszcza” blisko siebie kraje współpracujące ze sobą, co pozwoliło uzyskać „mapę” współpracy, z której można odczytać kraje o potencjalnych wzajemnych „sympatiach badawczych”. Zdecydowanym liderem współpracy międzynarodowej zostały Stany Zjednoczone, kooperujące najczęściej z Wielką Brytanią,

³⁵ Najczęściej współpracowali ze sobą podczas przygotowywania – co oczywiste – prac zbiorowych. Na 1 taką publikację przypadało 3,92 redaktora. W przypadku pozostałych typów tekstów średnia liczba autorów była zbliżona: 1,49 – dla monografii, 1,19 – dla artykułu czasopiśmienniczego i 1,18 – dla rozdziału w książce. E. Kulczycki, *Wzory publikacyjne...*, op. cit., s. 132.

Włochami, Australią, Francją, Kanadą, Niemcami oraz Hiszpanią. Polska znalazła się poza głównym nurtem współpracy.

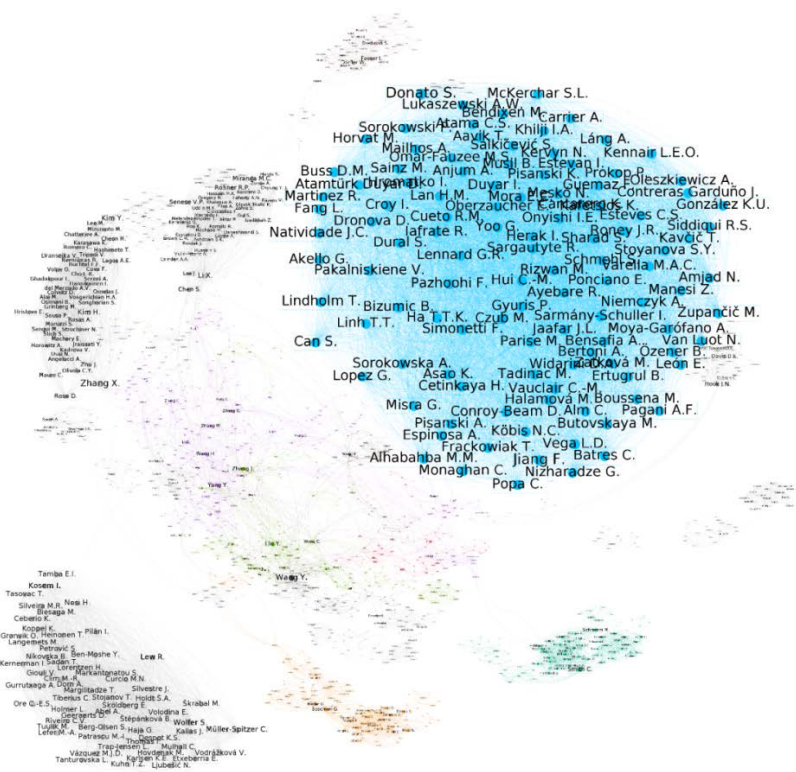

Wykres 4. Graf współpracy międzynarodowej

Źródło: opracowanie własne.

Dane uzyskane z bazy *Scopus* pozwoliły również przyjrzeć się bliżej sieciom współpracy między poszczególnymi badaczami. Przykładem niech będzie zaprezentowana na wykresie 5 kooperacja publikacyjna przy tekście *Assortative mating and the evolution of desirability covariation*, ogłoszonym w czasopiśmie „*Evolution and Human Behavior*”, który powstał w ramach grantu Narodowego Centrum Nauki *Funkcjonalność miłości romantycznej w ujęciu międzykulturowym*. W „zaznaczonej” na niebiesko chmurze znalazły się łącznie nazwiska 112 autorów, którzy odpowiadają za treść tekstu ogłoszonego w wysoko punktowanym periodyku (140 punktów). Kolejne chmury wykresu, już znacznie mniejsze, tworzą nazwiska badaczy, którzy np. zanalizowali sposoby wykorzystywania ogólnych słowników jednojęzycznych przez różne grupy użytkowników w 30 krajach europejskich (szara chmura w lewym dolnym rogu), a tekst wydali w „*International Journal of Lexicography*” (140 punktów). Pozostałe współpracujące ze sobą międzynarodowe zespoły badaczy ogłaszały

wyniki badań w „Noûs” (200 punktów), „Archaeologies” (100 punktów), „Quaternary Science Reviews” (100 punktów), „Cross-Cultural Research” (70 punktów) oraz „The German Quarterly” (70 punktów). Tak więc podjęcie wspólnych prac i projektów w gronie międzynarodowych badaczy, jak wykazuje analiza bazy *Scopus*, jest jednym ze skutecznych sposobów na opublikowanie przez przedstawicieli humanistyki tekstów w periodykach o ogólnoświatowym zasięgu.

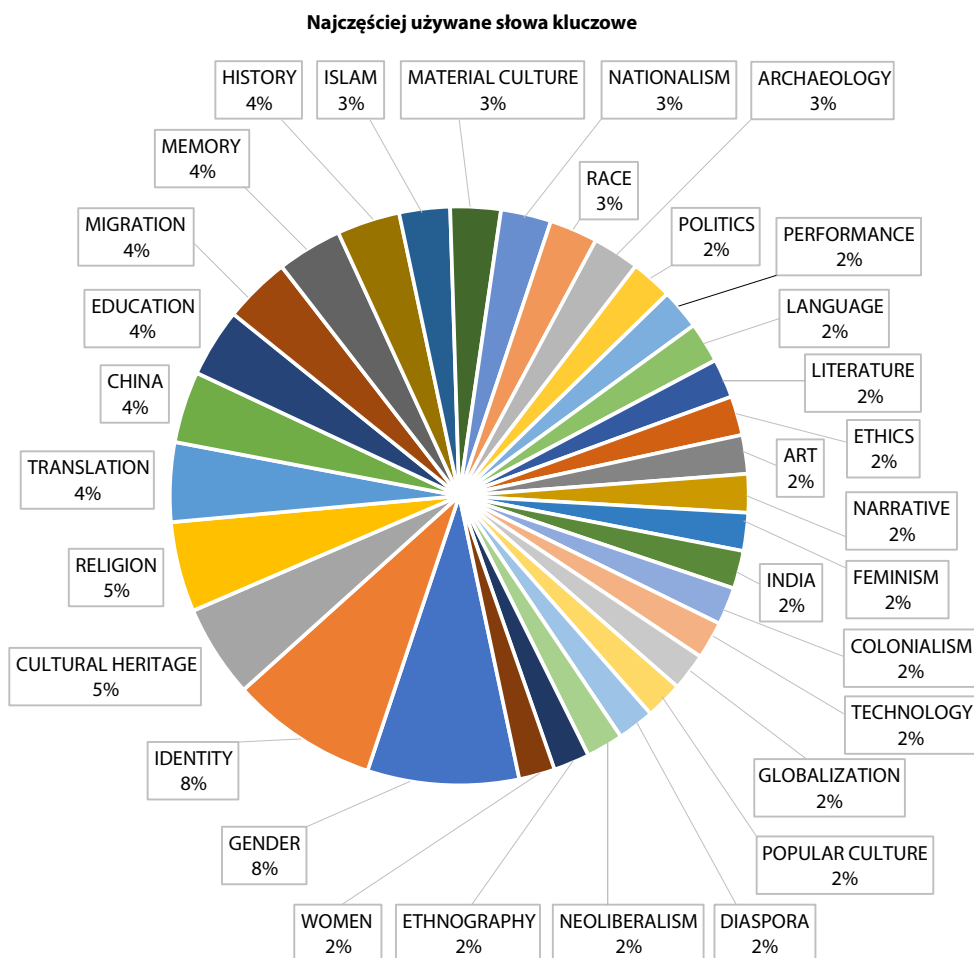

Wykres 5. Mapa współpracy publikacyjnej

Źródło: opracowanie własne.

Należy jeszcze zaznaczyć, że wspomniana współpraca 112 autorów przy jednym z artykułów nie jest zjawiskiem wyjątkowym. W 2019 roku Silvia Donato z Università Cattolica del Sacro Cuore w Mediolanie nawiązała kontakty naukowe ze 120 badaczami; Fenf Jiang z Central University of Finance and Economics w Pekinie – ze 116; Aaron W. Lukaszewski z California State University, Fullerton w Stanach Zjednoczonych – ze 114.

Na podstawie metadanych w *Scopus*, a konkretnie słów kluczowych przypisanych poszczególnym pracom, dokonano także analizy częstości poruszania tematów w ramach badań nad kulturą. Procentowy udział najczęściej podejmowanych zagadnień przedstawiono na wykresie 6.

Wykres 6. Tematyka tekstów na podstawie słów kluczowych

Źródło: opracowanie własne.

Z tej części badania wynika duże rozproszenie tematyczne, ale należy zauważyć, że w 2019 roku największym zainteresowaniem cieszyły się obszary *gender*, tożsamości oraz religii, a więc tematy obecnie modne, choć czasem wzbudzające kontrowersje i pozanaukowe dyskusje.

Konkluzje

Na podstawie przeprowadzonej analizy można wskazać modele publikacyjne w zakresie problematyki tekstów poświęconych kulturze bez dokonywania ograniczenia przestrzennego. Interpretując rezultaty, należy jednak zachować pewną ostrożność, wynikającą z przyjmowania różnych klasyfikacji dziedzin i dyscyplin naukowych w poszczególnych krajach i przez konkretnych dostawców platform przeznaczonych do oceny rozwoju i wpływu badań naukowych. Ponieważ brakuje możliwości jednoznacznego mapowania, autorzy zastosowali podejście używane często w tego typu pracach – zdefiniowali obszar literatury podmiotowej poprzez słowo kluczowe. Nie daje to, co prawda, gwarancji pełnego odzwierciedlenia którejs z klasyfikacji, ale za to stanowi pewien „wspólny mianownik”, niezależniący od klasyfikacji stosowanych w poszczególnych miejscach prowadzenia badań. Warto również zwrócić uwagę na fakt, że każdy z dostawców bibliograficznych baz danych gromadzi jedynie pewien podzbiór całości światowej produkcji naukowej, co wypacza w jakimś stopniu wyniki wszelkich analiz bibliometrycznych. Jednak w przypadku niniejszych badań, ukierunkowanych na wskazanie wymaganych przez nową legislację modeli publikacyjnych, nie stanowi to zasadniczego ograniczenia, gdyż to właśnie zamieszczanie w materiałach indeksowanych stanowi obecnie niemalże warunek *sine qua non* artykułowany dla większości dyscyplin.

Przechodząc do podsumowania uzyskanych wyników analizy, trzeba stwierdzić, że w *Scopusie* – co nie może dziwić – dominującym językiem publikacji (prawie 80%) jest język angielski. Należy podkreślić także znaczny udział języków rosyjskiego i hiszpańskiego. Ponad progiem 1% znalazły się jeszcze jedynie języki włoski, francuski, portugalski i niemiecki. Oznacza to, że w bazie zarejestrowano przede wszystkim teksty anglojęzyczne oraz te z kręgu kultury hiszpańsko- oraz rosyjskojęzycznej.

Jeśli idzie o dominującą formę publikacji, to okazały się nimi artykuły w periodykach (prawie 80%). To ważna wskazówka dla naukowców z Polski, zwłaszcza że w bazie *Scopus* rozdziały w wydawnictwach zwartych stanowią zaledwie 3,8%. Badania potwierdziły, że polskich publikacji z zakresu kultury zabrakło w wysoko obecnie punktowanych renomowanych czasopismach, jak choćby „Cultural Geographies” (200 punktów), „Differences: A Journal of Feminist Cultural Studies” (200 punktów), „HAU-Journal of Ethnographic Theory” (200 punktów), „Cinema Journal” (140 punktów), „Critique of Anthropology” (140 punktów), „Culture and Religion” (140 punktów). Artykuły można odnaleźć za to w – co prawda niezbyt licznych – periodykach dotyczących archeologii bądź antropologii. Analizując tytuły wydawnictw ciągłych, w których przedstawiciele nauki najczęściej ogłaszali swoje artykuły, trudno określić jednoznacznie „mody” wpływające na ich dobór wśród badaczy ze świata i z Polski. Być może analiza porównawcza, wykonana już po wprowadzeniu w życie w Polsce nowych przepisów ministerialnych, pozwoli na konkretne wskazanie takich tendencji.

Polscy badacze do tej pory niezbyt chętnie podejmowali współpracę badawczą. Wpływ na zmianę tego stanu rzeczy mogą mieć m.in. spodziewane rezultaty badawcze – w postaci artykułów czasopiśmienniczych zamieszczanych w cenionych wydawnictwach. Należałoby zatem, co wynika także z obowiązujących przepisów Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, zmienić nawyki publikacyjne i poszukiwać miejsc publikacji w czołowych czasopismach reprezentujących poszczególne dyscypliny.

Reasumując, należy podkreślić, że w roku 2019 produkcję naukową, w której poruszono problemy kultury, zdominowały trzy kraje: Stany Zjednoczone, Wielka Brytania i Rosja. W dwóch pierwszych oraz w Niemczech, Włoszech, Australii i Francji można zaobserwować z kolei ścisłą współpracę publikacyjną. Wobec dużej produktywności Rosji część przypadająca na współpracę międzynarodową nie jest imponująca. Tak więc kraj ten, podobnie jak Polska wywodzący się z byłego bloku wschodniego, nadal nie zawiązał stosownej współpracy międzynarodowej. Badacze z Polski – jeśli już kooperowali, to najczęściej z naukowcami ze Stanów Zjednoczonych, Włoch, Niemiec oraz Australii. Należy jednak skonstatować, że w świetle bazy *Scopus* polscy uczeni opisujący zagadnienia związane z kulturą nie stanowią relatywnie aktywnego i liczącego się gracza publikacyjnego, co być może zmienia obowiązujące w tej chwili przepisy Konstytucji Dla Nauki 2.0.

Bibliografia

- Bielawska S., *W pogoni za punktami, czyli na co powinni zwrócić uwagę młodzi naukowcy*, „Rozprawy Społeczne” 2018, t. 12, nr 4, s. 28–38, <https://doi.org/10.29316/rs.2018.34> (dostęp: 19.05.2020).
- Bielska E., *Nauki społeczne w perspektywie nowoczesnej biurokracji i ponowoczesnej refleksyjności – wybrane konteksty parametryzacji nauki*, „Rocznik Lubuski” 2018, t. 44, nr 2, s. 69–80.
- Bukraba-Rylska I., *Humanistyka: jej prawa i powinności*, „Artes Humanae” 2016, t. 1, s. 15–26, <https://doi.org/10.17951/artes.2016.1.15> (dostęp: 20.05.2020).
- Celińska-Janowicz D., Wojnar K., Olechnicka A., Płoszaj A., *Znaczenie bliskości w nawiązywaniu współpracy naukowej przez polskich naukowców*, „Zagadnienia Naukoznawstwa” 2017, nr 3(213), s. 285–308.
- Jaskulska S., Motyl K., *Chodź ucieknijmy..., czyli rzecz o akademickim nieposłuszeństwie*, „Parezja” 2015, nr 1(3), s. 138–150, <https://doi.org/10.15290/parezja.2015.03.13> (dostęp: 12.05.2020).
- Kowalska M., *Obecne nieobecne. Kondycja polskich czasopism naukowych z zakresu nauk humanistycznych i społecznych*, „Toruńskie Studia Bibliologiczne” 2016, nr 2(17), s. 251–263, <http://dx.doi.org/10.12775/TSB.2016.029> (dostęp: 12.05.2020).
- Kozłowski T., *Wizerunek wybranych czasopism z zakresu nauk humanistycznych i społecznych na podstawie analizy przekazu medialnego* [w:] P. Siuda (red.), *(Nie)obecna nauka. Strategie promocyjne polskich czasopism naukowych z zakresu nauk humanistycznych i społecznych*, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Filozofii UAM, Poznań 2016.

- Kulczycki E., *Międzynarodowa widoczność prac polskich naukowców – wszystkie dyscypliny* [w:] E. Kulczycki, *Warsztat badacza*, 15.03.2019, http://ekulczycki.pl/warsztat_badacza/miedzynarodowa-widocznosc-prac-polskich-naukowcow-wszystkie-dyscypliny/ (dostęp: 5.05.2020).
- Kulczycki E., *Ocena humanistyki w świetle wyzwań Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki*, „Zagadnienia Naukoznawstwa” 2016, nr 1(207), s. 149–161.
- Kulczycki E., *Polscy naukowcy z nauk społecznych i humanistycznych. Raport o produktywności* [w:] E. Kulczycki, *Warsztat badacza*, 11.03.2019, http://ekulczycki.pl/warsztat_badacza/polscy-naukowcy-z-nauk-spoecznych-i-humanistycznych-raport-o-produktywnosci/ (dostęp: 5.05.2020).
- Kulczycki E., *Wzory publikacyjne polskich naukowców w latach 2013–2016. Nauki humanistyczne i nauki społeczne*, 01.2019, https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/24460/1/Wzory_publicacyjne_polskich_naukowcow_w_latach_2013-2016.pdf (dostęp: 12.05.2020).
- Kulczycki E., Drabek A., Rozkosz E.A., *Publikacje a zgłoszenia ewaluacyjne, czyli zniekształcony obraz nauki w Polsce*, „Nauka” 2015, nr 3, s. 35–58.
- Kulczycki E., Rozkosz E., Drabek A., *Publikacje polskich badaczy w czasopiśmie z list ERIH w kontekście ewaluacji jednostek naukowych*, „Kultura i Edukacja” 2015, nr 1(107), s. 149–172, <https://doi.org/10.15804/kie.2015.01.08> (dostęp: 20.05.2020).
- Kwiek M., *Podzielony uniwersytet. Od deinstytucjonalizacji do reinstytucjonalizacji misji badawczej polskich uczelni*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2015, nr 2(46), s. 41–74, <https://doi.org/10.14746/nsw.2015.2.2> (dostęp: 5.05.2020).
- Kwiek M., *Umiejdzynarodowienie badań naukowych – polska kadra akademicka z perspektywy europejskiej*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2015, nr 1(45), s. 39–74, <https://doi.org/10.14746/nsw.2015.1.2> (dostęp: 5.05.2020).
- Kwiek M., *Uniwersytet w dobie przemian. Instytucje i kadra akademicka w warunkach rosnącej konkurencji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2015.
- Liśkiewicz T., Liśkiewicz G., *Wprowadzenie do efektywnego publikowania naukowego. Jak przygotować, wysłać i promować artykuł naukowy*, Amber Editing, Łódź 2014, <http://www.imp.lodz.pl/upload/biblioteka/2014/wprowadzenie.pdf> (dostęp: 5.05.2020).
- Matuszewski J., *Kudryczycja, czyli poniewieranie nauki przez biurokrację*, „Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego” 2015, t. 18, s. 211–231.
- Morozewicz M., Świdzińska D., Sacharczuk J., *Artyści na uniwersytecie. Sytuacja zawodowa twórców zatrudnionych na wydziałach nieartystycznych (na przykładzie pracowników Uniwersytetu w Białymstoku)*, Marzanna Morozewicz i Dorota Świdzińska w rozmowie z Joanną Sacharczuk, „Pareja” 2017, nr 2(8), s. 67–83, <https://doi.org/10.15290/pareja.2017.08.06> (dostęp: 13.05.2020).
- Ostrowicka H., Spychalska-Stasiak J., *Uodpowiedzialnianie akademii – formacje wiedzy i władza parametryzacji w dyskursie akademickim*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2017, nr 1(49), s. 105–131, <https://doi.org/10.14746/nisw.2017.1.6> (dostęp: 13.05.2020).
- Radomski A., *Humanistyka w świecie Informacjonalizmu*, E-naukowiec, Lublin 2014, <http://e-naukowiec.eu/wp-content/uploads/2014/06/A.Radomski.pdf> (dostęp: 19.05.2020).
- Sadowski I., Mach B.W., *Parametryzacja i kategoryzacja jednostek naukowych w roku 2013 jako praktyka ewaluacyjna i proces instytucjonalny – przypadek nauk humanistycznych i społecznych*, „Nauka” 2014, nr 2, s. 67–103.

- Siuda P. (red.), *(Nie)obecna nauka. Strategie promocyjne polskich czasopism naukowych z zakresu nauk humanistycznych i społecznych*, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Filozofii UAM, Poznań 2016.
- Tokarczyk J., *Współautorstwo publikacji w wybranych polskich czasopismach z zakresu informatologii. Kontynuacja badań za lata 2010–2015*, „Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media” 2017, nr 3(26), s. 81–93.
- Żukiewicz P., Fellner R., *Polska politologia w obliczu wyzwań nauki cyfrowej*, Instytut Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2015.